

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Záchényi-utca SIMON-ház Káma József ut
kereskedésével szemben.

HIRDETMÉNYEK.

előfizetési pénsek és a hirdetői költségek panaszok
valamint a lap szellemi részét illető
minden közzétételre és ide intézendők.

Bármentetlen levelek csak ismert kasszáktól
fogadtattak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PART KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben hához hordva vagy vidékre
postán küldve

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre 5 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Orbánospetitors egyszeri beiktatásért 5 r.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyitólár 4 hasábos petitorsért 20 kr.
Hirdetést vagy reklámot magában foglalt
ajánlat sora 50 krajcsár.

XVII. évfolyam 1890,

Debreczen. Szerda Julius 9.

131. szám.

Bulgária és a porta.

Konstantinápolyból írják nekünk a „Pester Correspondenz“ utján: „Midőn a bolgár kormány a Stransky ur által, ki akkor még külügyminiszter volt, Sophiában, aláírt különös jegyzéke a magas portára megérkezett, az a meghökkenéssel határos meglepetést keltett. Ilyen „diplomaciai“ irómant még Bulgáriától sem vártak. Olyan nonchalance a kifejezések megválasztásában, minőt egy pályafutásának és kiképzetésének legelső kezdetén lévő szintanodai növendék sem követhetne el merészebben pártfogójával szemben s hozzá oly naivitás a portával szemben támasztott követelésekben, mely már nagyon közel jár a moszkovita stílushoz egy „felszabadító háború“ előestéjén.

Bulgáriának, mint az államok közt gyermeknek, még hozzá igen rozsol neveltnek, mindig meglehetett bocsátani, ha állami jogának a szuzerain hatalom általi elismerését egyre hevesebb, a nemzetközi érintkezés tövényeitől nagyon eltérő nyelven követelte; de mit mondjunk, minő arcot vágjunk ahhoz, midőn Stransky ur azon várakozással fordul a portához, hogy ez a macedoniai bolgárokat, közvetlen alattvalóit, ilyen vagy olyan bánásmódban részesítse, a milyen ugyanis a bolgár kormányának tetszik?

A mit egy nagyhatalom a másikkal, nota bene barátságossal szemben a legcsekélyebb célzással sem mer érinteni, a másik országban lakos alattvalóinak érdekét t. i. azt a tributarius Bulgária a szuzerain országgal szemben oly alakban hozza elő, mintha Törökország az ő alattvalója lenne, mintha minden hívők kalifája vallása lenne Ferdinánd fejedelemnek, a ki nem is egy törzsből való s nincs is egy hiten népével!

Valóban a legnagyobb zavarban voltak a magas portán, hogy mily állást foglaljanak el a Stransky-féle irattal szemben. A divánban előbb ama nézetnek volt többsége, hogy a Bulgária által oly különös alakban kívánt lépést megtegyék, a

hatalmagnál az elismerés kérdését ujjal megpendítsék, hogy azután az elmaradhatlan kudarc egész súlyát a bolgárokkal fizetessék meg s éreztessék át. Végre győzött a szelidebb nézet, mely szerint beérték azzal, hogy Stransky urnak, a ki különben nem nagyon fogja banni, mivel már nem miniszter, szokatlan írásbeli gyakorlatiért egy jókora orrot adjanak, a bolgárokat pedig felhívják, hogy először Stransky ur abszurditásait bocsánatot kérjenek s másodszor jövőre tartózkodjanak a magas porta ügyeibe avatkozni s oly embereket pártjukba fogadni, kik természetesen és kielégítő védelmi-kezt megtalálják a maguk nralkodójánál, kinek nemes szíve minden alattvalója iránt egyenlő igazságosan és méltányosan érez.

Annyi azonban bizonyos, hogy ha Koburg Ferdinánd rá nem veszi kormányát, hogy az elkövetett durva hibát jóvátegye, akkor igen rozsol csinyt követett el ellene iskolai gyakorlatával Stransky ur és egyáltalán lemondhat a reményről, hogy Abdul Hamid szultán akármilyen gesztenyét is kikapar számára a tűzből. Fizeti a tributumot? Azt fizetnie kell!

Miniszteriumainkban-írja a „Pester Correspondenz“, éppen nem látszik meg, hogy szüindők lennének, sőt az összes miniszteriumokban a legnagyobb serénységgel dolgoznak, hogy az ősszel a fontos javaslatoik egész tömeget terjeszthessék a törvényhozás elé. Különösen teljes munkában van a pénzügyminiszterium, hogy az 1891-re szóló költségvetés az országgyűlés összejövetele után mindjárt betervezhető és — ezuttal bizonyosan — még az év vége előtt szentesíthető legyen. A belügyminiszteriumban is serényen folyik a munka és kétségtelenül sikerülni fog a közigazgatás reorganizációját célzó törvényjavaslatoznak egy részét őszig elkészíteni. A nagy reform-működés igénybe vétetik az igazságügyi miniszternek is legelőkelőbb közvetlen közreműködése.

Külföld.

Szerbiából. A „Male Novine“ azzal változja Milán királyt, hogy a belgrádi helyőrség több tisztjeivel megállapodott arra nézve,

Es a fiatal nők hasonlítottak a kissé fonyadó, igen gyöngéd illatot árasztó virágokhoz, a melyeket egy langyos harmatocská kevéssé felrészített.

Es ez illatok, e színek, e szétáradó örömtől a bölcs Turiri úgy érezte magát, mintha öreg teste ruganyosabb lenne; élvezettel emlékezett vissza az elmúlt időkre; nem találta többé semmi komoly ellenvetést, hogy a világ olyan, mint a milyennek látta és szinte hinni kezdte, hogy az élet jó.

Majdnem egész hangosan mondá: — Mily kellemes meleg! és mily szépen süt a nap!

Találkozott egy öt éves, szőke, rózsás, csinos, ingeskebe öltözött lánykával. A gyermek nagyon komolyan, egyik ujja csúcsával a szájában, rámeresztette szemét szőz haja fürtjein át és nagyon bámulta, úgy látszik, Turiri hosszú szakállát vagy talán a köpenyegére hímzett titokzatos állatalakokat.

Es mivel a lányka csinos volt, Turiri feléje hajolt, megcsókolta és két aranyat nyomott kis kezébe.

Találkozott aztán egy tíz éves fiúval. A gyermek csunya volt, nagy szeplőkkel, egészen orra hegyéig és szeméi zavarosak voltak, mint a piszkos víz. Kinyújtotta kezét és riácsoló hangon, mintha lezékelt darálna és egészen másra gondolna, elmondta, hogy anyja ágyban fekvő beteg, hogy hét kis testvére van és hogy már három napja nem evett.

Turiri összerándította szemöldökét és egy aranyat adott neki.

Husz lépéssel tovább egy öreg koldust látott, egy félig mezelen, kiaszott, összegör-

gely a koronát, melyet pillanatnyi szeszélyei eldobott magától, ismét hatalmába kerítse. Megbízható katonákból már össze is állítottak egy zászlóaljat a mely egy éjjelen az összes radialis minisztereket elfogja. A miniszterium a hadseregére már minden befolyását elvesztette. Belmarkovics tábornok és Protics tábornok regensek készek Milán királyt e szándékban támogatni. E lap leleplezései a közönség körében nagy izgalmat keltettek.

Bolgár hírek. A Pol. Corr. jelenti Bulgáriából, hogy a bolgár kormány fölkéri több hatalomnak, többek közt Angliának szőiai képviselőjét, hogy az illető nagyhatalmak kormányai támogassák a portánál a legutóbbi bolgár jegyzékben kifejezett érveket és igényeket. Jól értesült londoni körökben ugy vélekednek, hogy a hatalmak közül egy sem fog eleget tenni eme kívánságnak, a mely visszautasító magatartást az is idézhetne elő, hogy a bolgár kormány a jegyzék elküldése előtt a most felkért kormányok egyikével sem tanácskozott, ellenkezőleg a szándékolt lépést ennek megtörténte előtt még tudomásukra sem hozta.

Anglia hadserege és rendőrsége. Az angol kormánynak egyszerre meggyűlt a baja a saját rendőrségével és katonaságával. — Egyik sem akar engedelmessékedni. Mikor még csupán a rendőrség sztrájkjáról volt a szó, a külföld csodálkozásal vette ugyan a dolgot, de máskülönb nem tulajdonított neki fontosságot; inkább csak a humoros oldalát nézte s az egészet angol specialitásnak tekintette. Tegnap azonban egy zászlóalj katonaság is fölmondotta a szolgálatot s megtagadta az engedelmességét amaz ürügy alatt, hogy túlságosan elhalmoztak szolgálati teendőikkel. A fegyelmetlenség e tünete kétségkívül meglepő s minden szárazföldi államba igen komoly következményekre vezetne. Csak hogy Angliában még ilyesmit is másképp itélnék meg s haditörvényesek helyett fegyelmi uton, aránylag enyhén fogják az ügyet elintézni. De bármilyen elintézés nyerjen az eset, valami nagyon örömdetesnek nem mondhatni, hogy egy zászlóalj katona megtagadta tiszteinek az engedelmességét, visszabuzdók és elzárkózik a lakományban s csak hosszú rábeszélésre teszi le a fegyvert: még az angolokat is bámulatra ejtette az eset, mely tegnap Londonban igen kinos feltűnést keltett. Rögön interpelláltak az alsóházban a hadügyminisztert, ki azonban, a mi szintén furcsa, még nem volt az ügyről informálva. Ehhez járul az izgatottság, melyet a rendőrök kihágásai keltettek. Mert nemcsak sztrájkoltak, hanem mikor a sztrájkolókat elbocsátották, az

nyedt nyomorékot; olyan volt, mint egy kutya, a melyet elverték. Haja sárga volt, mint a rozsol mosott kender és vörös, szemzőr nélküli szeméi hasonlítottak a tulérett fügekben mutatkozó repedésekhez. Rekedt hangon, szuszogva mint egy repedt fuvó és szünet nélkül, azonnal újra kezdvén, mihelyt végezte, mondá:

— Könyörüljete egy szegény emberen, a ki nem tud többé dolgozni. Az ur Ormuz fizesse meg!

Es a mint kéregetett, lehelete büzlött a szeszest italtól.

Turiri odanyújtott neki egy ezütdarabot, de oly messziről, hogy a pénz földre gurult: és az öreg koldus ügygyel bajjal térdelt le, hogy felemelje.

Egy pillanattal ezután, Turiri egy asszonynyal találkozott, a kiről nem lehetett volna megmondani, vén-e vagy fiatal: mel-lén egy csecsemő lögött, telve sömörrel és kelevénynyel. Alázatosan mint az ut pora, oly mélyen meghajolva, hogy nem lehetett látni szeméit követte Turirit, halk hangon mormogva megalkodott könyörgését.

Nem dárvaságból hanem boszankodásból Turiri sietette lépteit. De a nyomor és a panasza mindig utána vánszorogtak. Szütyőjében keresgélte, de nem találta, a mit keresett. — Végre haragos mozdulattal odadobott az asszonynak néhány rézpénzt.

Ekkor harmincz lépésnyire maga előtt, észrevett falhoz támaszkodva egy embert, a kinek nem volt se keze, se lába. Ez az ember szomorúan, erős és hamis hangon, mint-ha recsegne, énekelt egy szerelmi dalt,

utczákon zavarogni kezdettek. Bizonyos londoni városrészekben tegnap este valóóság utczaharokot vívtak, s a rendőrség — az, mely teljesítette, kötelességét — nem volt képes némely utczákat kiüríteni. Formális csata folyt, mely sebesülésekkel járt s számos elfogatásra vezetett. Hogy a mozgalom nem mindennapi arányokat öltethet, bizonyítja azon körülmény, hogy a walesi herczeg tegnap este csak a nagy számú lovasság fedezete alatt térhetett haza a színházból.

Mezei munkásaink és a pálinka.

Most, hogy az aratás megindul ország-szerte időszerűnek találjuk, kivált nagyobb gazdáink figyelmét egy oly bajra irányítani, mely nemcsak anyagi károkat okoz, de az időnkint felmerülő izgalmaikon kívül, ugyszólván egy egész néposztály erkölcsi romlását idézi elő, amely néposztálynak javítása pedig egy nevezetes gazdasági tényező javítását jelentené. A gazda és az arató munkások közti surlódások, a kisebb-nagyobb összeüt-közések az aratás folyamától alig elválaszthatlan jelenséget képeznek. Mikor javában folyik a munka, veszekedés, perpatvar keletkezik, mely késlelteti, akadályozza a gyors munkát, néha egész lázadás támad az aratók közt, s a helyett, hogy Isten áldásának, a gazda sokszor Isten átkának kénytelen szidni az aratást.

S ez elszomorító jelenség évről-évre mind gyakrabban mutatkozik. Pedig csak meg kellene figyelni azon motívumokat, melyek az ily bajokat előidézni szokták s akkor a magasabb hivatás érzetével odakellene törekedni, hogy a bajnak elejét vegyűk, lehetőleg nem erőszakkal, aminőre az Alföldön gyakran akad példa s ami ekkeseredést szül, sőt néha bosszúállásra ingerli az alsóbb rendű munkások szenvedélyeit, — hanem a bajt előidéző okoknak előzetes elhárítása által.

E bajoknak nevezetes kulfórrása az aratás idején a szerződéses pálinka-adás, mely az utóbbi időkben agaszolt mértékben jött divatba. Régi szép szokás volt bosszu munka végét áldomással megünnepelni. Ezt a formát meg lehetne tartani most is; a gazda és munkások viszonyának az ilyen aratás utáni

Firduzi egy dalát, virágról, verőfényről és madárról; és borzasztó volt hallgatni.

Turiri megállt és mivel ez legalább nem követhette, úgy tett mintha nem látná és átment az utca másik oldalára.

Még körüljárt egy ideig, de nem érezte többé, hogy öröm élni. Egészen hangosan mondá:

— Ez a nap kiálhatatlanul süt!
Es visszatért palotájába.

Ekkor, némi gondolkodás után, előhivatta háznagyát és így szólott hozzá: — Menj a fútczába. Ott majd találsz egy vén koldust, annak adj egy aranyat; azután egy szegény asszonyt szopós gyermekkel, annak két aranyat adsz; azután egy kéz és láb nélküli embert, annak három aranyat adsz.

De ezen naptól kezdve, valahányszor Turiri sétálni ment a városba, egy szolga járt előtte, a ki minden koldusnak pénzt osztogatott és megparancsolta nekik, hogy odább álljanak, hogy urala őket meg ne lássa.

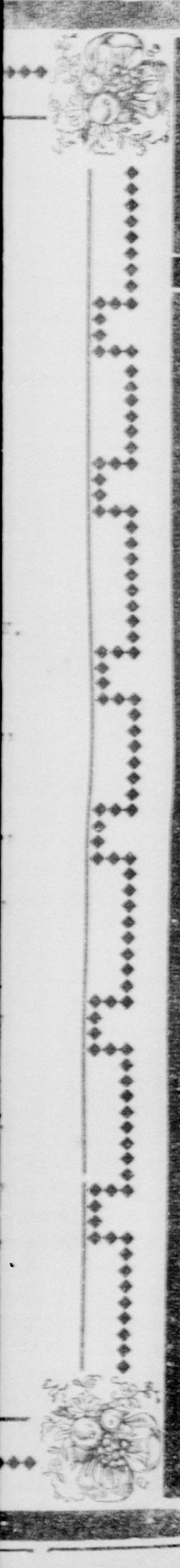
Es a bölcs Turiri napról napra jótékonyabb és könyörületesebb lett. Mintha feltogadta volna, hogy Bagdadban koldus többé ne legyen. Palotája alsó termeiben mindennap élelmiszereket és pénzt osztogattak mindazoknak, a kik jelenkeztek. Menedékházat alapított a gyermekek számára, egyet az öregeknek, egyet az anyáknak, egyet a nyomorékoknak és egyet a betegeknek. Es ha azt jelentették neki, hogy egy

Magyarország

2228560	—
43641	27
13244	44
477	92
794	31
1361	35
111	93
48	38
2000	—
1548	98
1500	—
23196	04

Magyarország

11752	84
32734	12
825	50
280	19
1189	68
345	40
135	96
21510	05
68784	53

áldomás némi melegséget kölcsönözne; a munkások hűségével s odaadó buzgalommal viszonozzák a munkaadónak elismerő önkéntes jutalmazást. Egyszerű lélektani törvény az, hogy a lelkes buzgalom többet, jobbat teremt, mint a legszigorúbb köteletségérzet, mely ridegséggel párosul. Amíg a jutalmazás önkéntes áldomás, a serkentő hatást eléri vele. Ez esetben még ha a pálinka is képezi az áldomás tárgyát, nem lehet nagyobb kifogásunk ellene, mert ha pénzt adnánk a munkásoknak a helyett, ami pedig a legokosabb lenne, azt ugyanis elinánk. Hanem a szerződés szerint, még pedig nagy adagokban kialakított pálinka nemcsak a munkások fizikai erejét csökkenti, de egyenesen demoralizálja őket s amennyiben pláne sok helyütt díjazásuk egy tekintélyes részét képezi, anyagilag is megkárosítja.

A gazdának ez a pálinkáztatás igen sok esetben még tekintélyét is lerontja. A tudatlan, nyers szenvedélyeit követő munkás mindig készen áll azzal a gyanúsítással, hogy rossz italt adnak neki, hogy megcsalják; akárhányszor megcsalják, hogy egy csepp pálinka miatt, melyből az ő edényébe kevesebb jutott, fél óráig is elveszekszik, pöröl a gazdasággal, roszelelkűségét, a mi persze nagyban fogja emelni a tekintélyt és a munkások szeretetét iránta.

Azt fogják sokan mondani, hogy az az óhaj, mely e sorok mögött rejlik, hogy a pálinkáztatás megszüntetése csak pium desiderium, mert mert meink munkásaink már hozzá léven szoktatva a pálinkához, e nélkül munkába se állnának. Csakhogy ez ellen az értelmesebb, a jobb gazdák is állást foglalhatnak s épp úgy, mint a hogy az aratók rá lettek szoktatva, épp úgy el is lehetne őket szoktatni az igényűktől. Még ha áldozattal is járna az mód, lehetne rá találni, hogy a munkások önérdékben tünjenek az el. Meg lehetne ígérni a munkásoknak, hogy ha pálinka részüket nem veszik igénybe, az aratás után nemcsak annak pénzértékét, hanem azonnal a learatott gabonából bizonyos jutalomrészt kapnak. Ez csak egy hirtelen támadt ötlet, s lehet, hogy akad, a ki jobb expedienst tud, — de a czél, melyet az erőles összeműködés által a gazdák elérhetnek, megérdemli a kezdeményezés fáradságát s az azzal járó áldozatokat.

Napi hírek.

— **Előmunkálati engedélyek.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter gróf Csekonic Endrének mint a Debreczentől Nagy-Létáig vezetett vasut érdekelttség végrehajtó bizottsági elnökének, a m. k. államv. Debreczen állomásától vagy Vekér pusztá irányában, vagy Mike-Péross és Hajdu-Bagos határai érintésével Hosszu-Pályig s innen Monostor-Pályi és Vértés irányában Nagy-Létáig vezetendő gőzmozdonyu közúti, esetleg helyi érdekű vonalra és Hübner Ferencz mérnöknek, a m. kir. államvasutak Nyiregyháza

ál-beteg vagy szükkülődő csalárdul segélyezettte magát, azt felelte:

— Hagyjatok békében. Nincs időm az igazságot kutatni vagy a hazugságot megkülönböztetni.

Ily módon elköltötte embertársainak segélyezésére több mint mérhetetlen gazdaságainak kilenczötizedét. Sőt szükebbre szorította háztartását és csupán csak legfőbbül hűlyégeit, leglustább költőit és legszerényebb bölcséseit tartotta meg.

Egyébiránt ezental is folytatta finom élvezeti életét, a művészet, ipar és szellem remekei között; és soha meg nem látogatta a menedékházakat, a melyeket alapított, le nem szállt a termekbe, a hol a nyomorultakat táplálta.

Egyszer, hogy a városban sétált, körülfojták a szegény emberek; mind egyszerre azt kiáltották, hogy neki köszönik életüket és többen letérdeltek és megcsókolták ruhájá szegélyét. De ő megharagudott, mintha e hálanvilánuulatok gyalázatára vagy kínjára volnának.

Es a nép úgy tekintette, mint a legtisztelietreméltóbb és legszentebb emhert, a ki valaha Perzsiában élt.

Mikor halálát közeledni érezte, elküldte a bölcséseit és költőit és nem tartott meg ágyójánál csak egy tizenöt éves szép leányt, a kit arra kért, hogy semmit se szóljon hozzá, hanem csak tekintsen rá buzavirág szegelyével.

Meghalt. Bagdad szegényei — hajdani szegényei mind elkísérték koporsóját és sokan sirtak.

[Vége köv.]

állomásától Szent-Mihály (Büd-Szent-Mihály) határára érintve, Polgárig, a debreczen-füzessabonyi vasut óhát-polgári szárnyvonalának Polgár állomásig vezetendő helyi érdekű vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

— **A debreczeni orvos-gyógyszerész egyület** folyó július 12-én szombaton d. u. 5 órakor új helyiségében (Piac utca 1584. szám) havi ülést tart, melyre az egyület helybeli és vidéki tagjai tisztelettel meghívottak. — Az ülés főbb tárgyai lesznek: 1. A magyar orvosok és természetvizsgálók N.-Váradon tartandó XXV-ik nagy gyűlésére szóló meghívás. — 2. Ezen ülésre küldöttség megbízása. — 3. Dr. Kemény Gyula előadása több nevezetes műtét felől esetleg beteg bemutattással. Egyidejűleg felkértek azon együleti tagok kik a vándorgyűlésen részt venni óhajtanak, hogy e szándékukat az ülésig vagy a havi ülésen nálam jelentésük be. Debreczen, 1890. július 8. Dr. Varga Géza egy. elnök.

— **A királykisasszony esküvője** felől azt írják, hogy augusztus 2-ára halasztották. Most azonban illetékes helyről megozafolják a hírt, jelentve, hogy az esküvő az eredetileg kitűzött napon vagyis a hó 31-én lesz. Sztráiban, a radmeri kastélyban előkészületeket tesznek Mária Valéria főhercegnő és Saluator Ferencz főherceg fogadására. A fiatal pár azonnal az esküvő után Radmerbe vonul vissza s ott marad aug. 14-éig. Ekkor Ischlebe mennek, a királyi őfelsége születésnapját megülni. Utána hosszabb utra indulnak, melyről csak szeptemberben térnek vissza a Lichtembergi kastélyba, a főhercegi pár jövő lakhelyére.

— **Eljegyzés.** Zsibói Versényi Zsigmond (Szilágy megyei születésű) állami állatorvos, eljegyezte Nádudvarról Ács Nagy Ilona kisasszonnyal.

— **Kiradulás aratógép próbára.** Berger Vilmos ur szíves meghívására érdekes kiradulást rendezt vasárnap a helybeli gazdasági egyesület az újvárosi határba. Azon szép látványban gyönyörködtek gazdánk, hogy a beláthatlan arany tengerben hét darab kéveket aratógép hasított s ontotta egyszerre a kéveket, hogy az utánuk futó kéve szedők alig győzték összerakni. Az aratógépek szak szerű mótatására legközelebb még visszaterünk, most csak azt említjük meg, hogy a szíves házi gazda kitünően kezelt bérgazdaságában körülhordozta vendégeit, hol azok nagy elismeréssel nézték meg mindent apróra, ezután pedig olyan ur lakomát rendezett, mely a mint egy 30 tagból álló díszes társaságot a legjobb hangulatba hozta s magyar szokás szerint felidézte a toasztok özőnét. Késő este jöttek haza gazdánk azon meggyőződéssel, hogy M. C. O. r. m. k. íle aratógép hivatva van az aratás terén nagy reformok előidézésére. E gépeket Debreczenben Tóth Gyula vaskereskedése útján szerezhetni be.

— **Dalestély.** A már több ízben sikeres mulatságot rendező ker. ifjúság dalköre, ismét erősen működik, hogy egy kellemes zártkörű dalestélyt f. hó 12-én este a Margit-fürdő dísztermében rendezzen, melyen nem csak a tánckedvelő közönség részére biztosítja a jó mulatást, de a zene iránt érdeklődőknek kellemes mulatságát is az által, hogy a dalestélyben a R. á. c. z. Károly kitűnő zenekara kíséretében a hatáson Lengyel himnusz elneklésével fog a zenét kedvelőknek kellemes élvezetet nyújtani. — Továbbá nem kevesebb élvezetet lesz a kellemes hangjárt többször megéltjezett Irsay Miklós ur „Hanyu“ magándaia is. Az estély iránt általában nagy az érdeklődés, mit valóban megérdemel az ifja dalkör szorgalmas és lelkes haladásáért.

— **A nagyváradi szinkörben** V. Margó C. é. l. a már kétszer lépett fel. „A nebutavirág“-ban és „Náni“-ban teljesen megnyerte a közönség tetszését. Legközelebb a „Suhancz“-ban lép fel és részt vesz Szatmáry Árpád jutalomjátékában is. — Tábori Róbert „Ildikó“-ezimű pályanyertes műve közelebb kerül színpadra Nagyváradon, mely üdonság a téli időny beálltával nálunk is bemutatható lesz.

— **Szén- és Fakereskedők figyelmébe.** A m. kir. államvasutak igazgatósága 1890. év október havától 1891. év december hó végéig a kocsik és hivatalos helyiségek fizetésére, valamint alkalmazottai magán szükségigietének fedezésére szüksége mintegy 4500 tonna darabos vagy kockaszén, illetve a központi hálózat részére szükséges mintegy 18000 köbméter tűzifa szállításra iránt pályázatot hirdetvén, erre oly megjegyzéssel hívjuk fel a szállításban résztvevni óhajtok figyelmét, miszerint az ide vonatkozó közelebbi feltételek az alóliit kereskedelmi és iparkamara hivatalában (N.-Hatvan-utca 1435 sz. a.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Debreczen 1890 július 7. A kereskedelmi és iparkamara.

— **A villámcsapásról** tartott előadást Nothnagel orvos tanár a bécsi klinikán, bemutatva egy leányt, kit villám sújtott s ki azóta idegfejében szenved. Nothnagel tanár kifejté, hogy a villámütés az agyra, a hátgerinczre s az idegekre hat, mi eszméletlenségben és értelemzavarodásban nyilvánul. Azelőtt csak azt tudták, hogy a villámütés égési sebet, bennulást, vagy halált okoz. De a villámütés következménye lehet nagyfokú idegfej, beszédzavar, sőt gyermekes, hol csapongó vig, hol melancholikus szomorúságu kedélyállapot. A tapasztalat azt is bizonyítja, hogy a villám csak a be- és kilépésnél fejt ki nagyobb erőt, így például beütött egyszer egy iskola

termébe, de csak az első és az utolsó gyermekel sújtotta meg a padcsarn. Nothnagel tanár a villámütés következtében beállott elme-zavar vagy bennulást gyógyítására a metallotherapiát ajánlá, mely abból áll, hogy a fejre s a testtagokra tegyenek nagy patkó delejt. Nyomban a villámütés után ki kell bontani a beteg ruháját, f-jét magasra kell emelni, hídig vizet ráönteni s azután a betegét kivinni szabad levegőre.

— **Honvédhullák Vizaknán.** Nagy szenzációt keltett országszerte az a hír, hogy egy vizaknai elhagyott sótárnában 300 48/49 iki honvédek találtak meg hulláit. A szerencsőtlen honvédek esetét és mostani felszínre kerülését következőkben mondhatjuk el: Bem tábornok, 1849. február 4-én Vizaknánál megvertvén, 183 elesett honvédet me z i t e l e n ü l egy elhagyott 85 méter mély és 82 méter átmérőjű sóaknába hányták, melyben akkor néhány méternyi víz volt. A toroklat később beszakadt és 35 évig Vizakna nevezetessége volt ehojával, mely huszszorosan adta vissza a bele kiáltott hangot. — A viz évről-évre de nagyon lassan nőtt az elhagyott tárnában, ngy hogy senki sem gondolta volna, hogy száz év előtt megtelejék, bár tavaly a nem messze folyó sópatak börtört. Csütörtökön, e hó 3-án délután borzasztó zápor és felhőszakadás zúgott el Vizakna fölött. Egyfelől a kiáradt sópatak, másfelől a vasúti töltést szétrombolt ár tört iszonyú erővel a földalatti üregeken át az akna belsejébe. Rövid két óra alatt a szomszédságban fekvő, szintén felhagyott „Kis akna“ már 5-6 méternyi magasra hányta fel, mint egy szökőkút, a mooskos habot, míg a „Sülyedt akna“, a sópatak nívauájáig vártaulau megtelejt. — A felszínre került tömegtelen építési fanyag és bele hullt testek közt egy emberi testet is megpillantottak. Ez egy három év előtt öngyilkossá lett vizaknai lakos holttest volt. Pénteken reggel már itt is, ott is feltűnt egy kéz, egy láb, egy fej, s délig már felismert öngyilkossal együtt négy meztelen holttestet fogtak ki, szombaton pedig az ötödiket és hatodikát is. Százával tödültek a régi halottak balmulása. A Szebenből jövő vonatok zsufolva voltak kíváncsiakkal. Orvosok és katonatisztek is jöttek és szakértőleg konstatalák, hogy öt holttest az 1849-ben bedobott honvédek közül való. Kettőnek feje teljesen szét volt ronsolva. Hihetőleg darabokra tört, mikor a mély aknába hányták. Az orvosilag megvizsgált testeken a lövés és vágási sebek tisztán láthatók. A bőr ép, fehérs s az izmokrostok kemények. Az egyik felboncolt halott szívében apró sójegezeket találtak. Ez a halott, finom kezéről s orráról ítélve, valószínűleg tiszt volt. A holttesteket ideiglenesen a Szent Jánosaknába tették — Az „Eho“ tárnából kifogott régi katonákat vasárnap d. u. négy órakor tették örök nyugalomra. Ekkor jött Szebenből a fűrdővonat körülbelül ezer emberrel s egy órával később egy másik vonat 400 emberrel. Az érkezők egyenesen a temetés helyére mentek, a hol velők együtt mintegy négyezer ember gyűlt össze a kitűzött órára. A részvét nemzeti és vallási-különbőség nélkül nyilatkozott. Ott voltak díszruhában a helybeli román papok és a sir mellett az egyik lámpát egy német ember gyújtotta meg. A Szt. János-aknát Bakk román katolikus pap, a református egyházi énekkar gyászadala után beszentelvén a fekete szemföldökből borított koporsókat, röviden megemlékezett a vizaknai csata történetéről. A szertartás után mozsárdörögtek közt indult meg a menet a temető felé. Előtt a töltők mentek utána nyolcz koszorut vivő fiatal leány, majd a papok és a koporsók mellett haladó fáklyások. A közös sir a „Sülyedt akna“ mellett levő honvédekélekké mögött volt megásva. —

A református da'kar gyászadala után Bakk Endre mondott a sirnál rövid imát s utána Sylvester Domonkos ref. lelkes megható imát és emlékböszédet. A behatolás után Timár Károly 1848-49-diki honvéd bucsuzott el a halottaktól. Még egy sorlóvés s az ünnepléynek vége volt. Ugyancsak akkor temették el az „Eho“ tárnából ekerült öngyilkost is. Viz-karól újabb az a hír, hogy a nagy aknából ismét kilenczven honvéd holttestét fogták ki. Valamennyi teljesen ép és a sebhegyek tisztán láthatók.

— **Új fegyver — löpor nélkül.** Alig, hogy a delegatiónk megszavazták az új löport, a füstnélkülit is az ezáltal szükségessé vált fegyver átalakítást, már is újabb fegyver hírt hozták Franciaországból. Giffard Pál a feltalálója, a ki nem löporral, hanem süri tett gázzal adja meg a lökést a lövegek. Egy töltényben van háromszáz csepp ilyen sűrített gáz. Az arra való készülék megnyomása egy cseppet a sűrített tartalomból kiszorít, a mely aztán a levegőre érve, azonnal átmeleg légnemű állapotba, mialatt olyan fesszerűt gyakorol a lövegre, hogy azt nagy távolságra hajtja. Előnye, hogy fegyvert nem rongálja meg nem piszkolja, de a mi fő, meg sem tűzesíti, mert a fejlődő melegot a physical átmenet folyós állapotból légneműbe felemészti. Ha három ilyen sűrített gázzal telt hűvejt viz magával az ember, elég neki 900 lövésre, miután egy hüvelyben 300 csepp van. Ha a távolság nagyobb, a cseppnek nagyobbak kell lenni, a minek szabályozása szintén van a fegyverben megfelelő készülék. Egyelőre csak vadász-fegyverekül fogják használni az új találmányt, Giffard azonban már készített egy katonafegyvert is, melyet a francia hadügyminiszter most vizsgálta meg.

Giffard találmányát már többen megvették, hogy szabadalom mellett a világ különféle részeiben gyárthassák.

— **Életveszélyes divat** hódított tért a párisi hö gyvilágban. A nők nemcsak ruháikat, hajukat és fehérműket illatozzák be, hanem testöket és véruket is, olykép, hogy a legerősöb illatszereket fecskendik finom bőrük alá. A kezdeményezés kétes dicsősége egy ismert szépséget illet, ki megszokta a moriumbecskendőzését. Egyszer azt tapasztalta, hogy egész teste morium-illattó áraszt. Kíváncsiságból megtölte fecskendőjét néhány csepp patchoulival, ezt juttatta bőre alá s ugyanazt a hatást észlelte vagyis egész teste ezt a parfüm-öt árasztá. E felfedezés elragadta, de titkolta, nehogy versenytársai is nyitniára jussanak. De komornája alkalimilag megfigyelte a aztán gondoskodott róla, hogy a titokból meglehetősen nyílt titok váljék. Ma már a nagy világ hölgyeinek boudoirjaiban mindenütt ott látni az illatszerefecskendőt. Vannak, kik változtatják illatukat, az operaházban például jázmin, a szalonban róza-parfüm-öt, a bálj tereiben ibolyát lehelnék. Csakhogy ez a divat életveszélyes, mert az illatszerekben sok a mérges anyag s így vérmérgezés állhat be. Többen már meg is betegedtek s az orvosok a törvényhozás segélyéhez kívánnak apellálni.

— **Nincs hír.** A nagy munka kezdeté, vette. Peng a kassa, gyűlnek a kévék keresztbe; izzad a homlok, gürnyed a hát, a tüzelő napugár ezer és ezer embert tart folytonos izzásban. Hol pitypalaty verése, veréb csipogása volt csak pár nap előtt hallható az aranyos buzatengerben, szöke rozzahullásokban emberek ezvezek, gépek zakatolnak, legények, leányok daolnak. Es odafigyel az egész ország népe, nincs most annál, semmi fontosabb, hogy mennyi szem hull, milyen szem hull a kalászból? Ott künn a mezőn lüktet most az élet, a természet országában zajanak le a igazán nagy kérdések, ott küzd most az ember jó sorsáért bairsora ellen. A városok falai között poshad a levegő, unalmasok a benne rekedtek, fásult pompult a ruganyosság nélküli kedély, a szellem munkája elernyedt, falevelet, hús patakok „édes — semmitvést“ áhit a megrkedt levegőt szivó filiszter. — Menekül, a ki teheti önmagától, környezetéitől hegyeket barangolni, fálusi rokont látogatni. — Társaságok szétbomlanak kaszinók, kávéházak elnéptelenednek, iskolák kapui bezáródnak, kereskedők szunyókálnak üzleteikben, álmódva arról a váruva várt mindeneket megváltó „aratás-után“-ról. A societásnak „saison mort“ ez az élettelen pár hét, nincs színháza, jura, de nagy bankókkal odamegy, hol azt — a hogy-ugy feltalálja; a kaputos, „kenyérrel táplálkozó“ embernek „disznó meleg“, a mely elől ha elfut is, az mégis megtalálja, és nekünk betűrovóknak olyan állapot, a mikor „nincs hír“ s akárhogy futunk utána, — ebben a nagy megleben — nem akadunk rája.

— **Ma délután 7 órakor a Nagyerdőn** a „Dobos“ pavillon előtt a katonai zenekar által tüzene tartatik.

— **Elvezett.** Egy gyorszállítmányu 20/99 számú 23 ftt. 50 kr. utánvételről szóló utalvány bárcza, mely Nagy-Károlyból érkezett. Az utánvételi laphoz hozzá volt csatolva a feladóvevény is. A szíves megaláló kértetik, a mennyiben ezen összeg kifizetése a gyorszállítmányi pénztárnál ugyis letitattott, hogy illő jutalom mellett szerkesztőségünk-höz átszolgáltati sziveskedjék.

— **Katonazene** lesz holnap d. u. a „Bika“ udvarán 20 kr. belépti díj mellett.

— **Orfeum.** Vilmos Orfeumában, a Scheiner testvérek mindennap, illetőleg minden este nagy közönség előtt játszanak. Eltekintve a nemzeti érzületet sérthető német nyelvtől, mely kissé furosán és idegenszerűen hangzik Magyarországon szivében: Debreczenben — valóban nem kárhözható mégsem az a túrelmes közönség mely örömmel siet az Orfeumba, hogy e mulatságokban oly szíki városban, halálra ne unja magát. És dicséretre legyen mondva ennek az Orfeumnak az izlettelen házsárcsököt nem kultiválja, ugy hogy bárki is megnézheti arczpirulás nélkül. Igen ügyes a Scheiner testvérek kvartettje, s az új énekesné Villányi Juliska csinos megjelenésű nő. Jó komikusok is van van: D a n g l személyében.

— **Női kaszinó.** Indiszkreció folytán, a melyért már előre is bocsanatot kérünk olvasó-nőinktől, jutottunk a következő sorok birtokába:

„Kedves Gizikém! A torna majálison történt, hogy a tánc puzában közltem veled azt az eszmét, mely néhány barátnőmet foglalkoztatja. Kaszinót akarunk alapítani. El is szavaltam neked a fölhivas első bekezdését, mely így hangzott:

Korunk a haladás, a tökéletesülés kora, a mint ilyen hivatva van a mult halasztásait és hátramaradása folytán mulasztásait gyors menetekben kipótolni. Hasonló elvek vezették városunk előkelő osztályához tartozó számos hölgyeit akkor, midőn egy n ő i k a s z i n ó felállításának tervét megpendítte, annak létesítése végett szükkörű tanácskozmányra jönnének össze legközelebb. Abban a reményben,

ben megvették,
világ különféle

hódított tért a
nemcsak ruhái-
illatozzák be,
olykép, hogy a
ndk főnök bő-
étes dícsősége
ki megszokta a
zer azt tapaszt
m-illatott áraszt.
endőjét néhány
atra bőre alá s
gvis egész tesz-
felfedezés el-
persenytsárai is
ája alkalmilag
ott róla. hogy
titok válik,
nek bouoirjai-
latszer-fesken-
illatukat, az
a szalonban
eu ibolyát le-
éltvezélyes,
mégis anyag
Többen már
sok a törvény-
állani.

unka kezdeté,
a kévké ke-
nyed a hát, a
r embert tárt
ty verése, ve-
ap előtt hall-
szóke roz-
gépek zaka-
nak. Es oda-
nincs most
menyit szem
ből? Ott kün-
n, a természet
n nagy kér-
er jó sorsáért
között pos-
ne rekedtek,
g nélküli ke-
nyedé, fale-
semmitévést"
zivó filiszter,
magától, kör-
ra n g o l n i,
saságok szét-
ak elnéptel-
ak, kereske-
modva arról
áló "aratás-
mort" ez az
jourja, de
zt — a hogy-
érrrel táplál-
a mely elől
és nekünk
mikor „nincs
— ebben a
rája.

a Nagyter-
atonai zene-
szállítmányu
ételről szóló
olyból érke-
olt csatolya
aláló kére-
kifetése a
is letitatott,
esztőségünk

u. a „Bika”
rt.
feumában, a
letőleg min-
szanak. Elte-
hető német
legenszerűen
Debreczen-
ró mégsem az
mel siet az
a oly szük
És dícsére-
feumnak az
ltiválja, úgy
lás nélkül,
vérek kvar-
a y i Juliska
usuk is van

folytán, a
rünk olvasó-
sorok birto-

a majálison
közöltém ve-
barántómet
alapítani.
első bekeze-
bülés kora.
halasztásait
sáit gyors
vek vezették
zó számos
a s z i n ó
annak lé-
mányra jön-
reményben,

hogy Nagysád is velünk tart, van szerencsénk
Önt meghívni stb.
A meghatározott napon együtt voltunk.
A bekezdést természetesen néhány csésze
kávé képezte. (Notabene, kissé gyöngye volt,
de annál jobb a kugelhopf.) A negyedik csésze
után az elnök megütötte a csengőjét, s
akár sziszid, akár nem: a z o n n a l c s e n d
l e t t .
Ékes szavakban adta elő az elnök az
összejövetel célját és fölszólította a jelenlévő-
ket, mondják el sorban nézetüket.
Első szólok volt Erzs. Ó a férfiak
iránti ellenszenvből kifolyólag (tudod, szegény-
van neki oka erre!) azt indítványozta, hogy a
férfiak ne vétessenek föl a kaszinóba. „Lega-
lább egy hely legyen kerek e földön — mondá
vad gyűlést — ahol ezzel az elfajult nem-
mel nem találkoznak!”
(Nagy ellenmondás a többiek padjain.)
N e l l i k e e l k é z e l h e t e t l e n n e k t a r t j a
a társaságot férfi nélkül; avagy önkéntes bür-
őt akar-e Erzsike alakítani?
Egy sarokban Szidi nagysám (ismered a
rosz eszűt? hamiskás mosolyával annyit
szólt a vitába, hogy csak „férjek” ne le-
hessenek tagok; mire E v e l i g a , szerény vé-
leményként, azt haugsulyozta, hogy férje nél-
kül kénytelen az alapítók köréből kilépni.
M a r i k k a — ki mióta prókátoré —
Demosthenest is legyűri, heves filipikát tar-
totta a férfiak kizárását indítványozó ellen,
abbeil óhajának adva kifejezést, hogy a nők
társaságának lelket a férfiak ednek — ajául-
ja a férfiak félvéletét.
E r n e s z t i n e azon kérdést intézi a
tisztelt egybegyűltekhez, ha vajon „férfiak”
elnevezése slakt k a t o n a t i s z t e k i s é r -
tetek-e, mert abban az esetben elláll a kato-
natiszteknek a társaságba való félvéletét tár-
gyazó indítványától?
Hangos nevetés követte a hadseleg-
barát szavait, kiről azt jegyezte meg R ó z -
s i k a nagysága, hogy csoda, miszerint szá-
mos katonatiszt jó barátja protekciója foly-
tán, még eddig nem tagja a . . . tiszt
kaszinónak.
Szemérmes pir futotta el a karesu
Ernestin aczát, de nem csoda, mert R ó z s i
nagysám azt találta a fülebe sugni hirtelen,
ugyan édesem minnek mennél te a tiszt
kaszinóba, jön a tiszt kaszinó . . . te hozzád.
Végül elhatározatott, hogy kiküldetik
egy öttagú bizottság, mely az alapszabályo-
kat kidolgozza és az egybehívandó közgyű-
lésnek — természetesen kávé mellett — jelen-
tést tesz.
Addig is a legnagyobb diszkrétót. Ölel
hivéd. S z i d i .

A rendőrségről.

A z a r a n y t o j á s .
A kapitányi szoba ajtaját elállták ma a
panaszosok.
A kínai főmandarin méltósága csak sze-
rény alpeccsérsg az ajtónál napos rendőré-
hez képest: tőle függ, hogy egy órával előbb
vagy utóbb végezhet-e a panaszos. Van is
rimánkodás. Mindegyik azt mondja, hogy sok
a dolga, kevés az ideje. De az ajtónál hozzá
van már ehhez szokva; azt tartja, hogy ha
ő állhat ott egész nap, hát más könyebben
állhat félnapig.
Hanem a nekibőszült Kóhn Poldi áttörte
a csoportot és félretaszította a napot is, úgy
rohant be a szobába.
A kapitány, a ki éppen egy bonyodal-
mas lakáspört tárgyal, bámulva tekintett a
derék Poldira, bizonyosan azt hitte, hogy va-
lami öldökléről van szó.
— No, mi baj? — kérdezte, a mint
Kóhn Poldi előtte nekihevílten megállott.
— A tekintetes ur hivatott.
— Én nem hívtam.
— Talán el tetszet felejteni.
— Nem szoktam elfelejteni semmit sem.
— Az aranytojas.
— Micsoda aranytojas?
— Mo, hát a mit a nagynéném, a Grün
baum Rózi küldött Bécsből.
— Sohase küldött az nekem.
— Nem önnék küldte, nekem küldte.
— Semmit sem tudok róla.
— Pedig mondogatta a kapitány ur.
Hirtelen mosoly derült föl a kapitány
arczára. Egyet szippantott a pipájából, aztán
így szólt:
— Halja, magát bolondájtették.
— Engemet?
— Magát ám Előbb volt itt Grünfeld
és azt mondta hogy egy óra mulva egy maj-
mot köld ide.
Fölüti a fejét a Poldi, megrándul a
szeme, aztán elöklöbe szoritja talán még a lá-
bait is és elrohan.

Kóhnék kirohanása.

A Kóhnék kirohanásához korántsem
fűződik annyi dícsőség, mint a Zrinyi Mik-
lós grófnak és elszánt, hős seregének Sziget
váról történt kirohanásához. Ambár Kóhnék
is elég hősiességgel rohantak ki, nem Sziget
váról hanem a rigó-utezei lakásukból s
annyi elszánt-ággal léptek a kapitány elé,
miserint látszott róluk, hogy biztos tudatá-
ban vannak győzelmük sikerének.
Az öreg Kohn adta elő a panaszát:
— A mint hazamentünk kérem s ki-
nyitottuk az ajtót, valami olyat tapasztaltunk
kérem, a minék folytán kirohantunk, ké-
rem . . .
— Mit tapasztaltak?

— Valami furesát, kérem . . .
Az öreg Kohn lábujjhegyen odasomfor-
dált a kapitányhoz s a fülébe sugta:
— Megakartak bennünket mérgezni ké-
rem . . .
— Ne mondja!
— A szobából valami borzasztó levegő
árad ki, valami különös, kérem, mint az
égett toll és a terpentín.
A Kóhnok némán bólogattak fejikkel,
hogy úgy van, de a kapitány még mindig
nem értette, hogy mi képezi voltaképen pa-
naszuk tárgyát.
— Meg van hát a szobájukban méte-
lyezve a levegő? — kérdezé a kapitány.
Az öreg Kohn beszélt újra, a többiek
helyett is.
— El tetszett találni, kérem a szoba
levegője meg van, fucsaság kimondani, de ki-
mondom, meg van szagosítva . . .
— Es nem gyanakosznak senkire?
— Se . . . Senkire, — dörmögtek egy-
hangulag a Kóhnok.
— Akkor halják meg az ítéletemet, —
mondá a kapitány s fölállott.
A Kóhnok lélekzetüket is visszafolytva,
tekinteteiket merően szegtek a kapitányra,
a ki a siri csöndben ünnepélyes hangon a kö-
vetkezőket mondá:
— Elrendelem, hogy nyissák ki vala-
mennyi ablakot, a mikor is a kiömlő légáram-
lattal együtt ki fog sétálni az a terpentín
terhelő illat is.
A Kóhnok helyeslőleg bólintottak fejik-
kel s az ítéletben megnyugodva, megeléged-
etten távoztak. A folyosón azonban körbe-
állva, hangos diskurzust kedtek, a melyből
kihallatszott az öreg Kohn beszéde, a ki erő-
sen henezegett, hogy az ő ékesszólásának
köszönhető az ügy ily szerencsés megoldás.

CSARNOK.

A sertésenyésztés történelme.

Cato már a maga idejében a szalonna-
oldalak számából ítélte valamely ház gazda-
sági állapotára, a mi mutatja, hogy sertés
felett nem rendelkezni annyi volt, mint sze-
génynek lenni.
Különbözik a disznó — malacz képeben
— a római császárok idejében ép úgy, mint
ma, politikai célokra is szolgált, bedugván
vele az ordító, elégedetlenkedő proletárok
száját.
De ha más népek, más nemzetek törté-
netét vizsgáljuk is, a sertésenyésztésnek min-
denütt a nyomára akadunk, újabb időben még
azon népeknél is, a melyek ez állatot, mint
tisztátalant megvetik.
Az északi mythologia szerint pl. a Wal-
halla hősei naponta ettek sertésbűst s ilyet
áldoztak is Freia isteniknek. Az ó-german s
illetőleg alleman törvényekben számos a ser-
tésenyésztés emelését célzó intézkedés fog-
laltatik. Így pl. súlyos büntetések vannak
szabva arra, a ki a disznóját vezető koczá-
ját ellopja, még súlyosabb arra, a ki annak
pásztorját meggyilkolja.
Hazánk történetét tekintve, kétségtel-
lennek mondható mindenképp az, hogy ez
ország területén a vaddisznó már a kelták
és rómaiak korában létezett. Valószínű to-
vábbá, hogy a rómaiaknak is voltak megsze-
lidített sertésnyájai. Nincsen reá kétségte-
len adat, de nagyon valószínű, hogy Attila
népei, kik „nagy állatsordárnak voltak
birtokában”, sertésfalkák felett is rendel-
keztek, ezek azonban a tenyésztés alapját
önként érthetőleg nem képezhették. A hun
birodalom összeomlása után a mai székel-
földi havasok között vonult hún ivadékok a
rengeteg erdőben bizonyára már tartottak
sertésnyájukat s később a honalapításra indult
magyar, ha nem is hozott Attila örökebe
sertést, a mi pedig nem igen valószínű, itt
mindenesetre talált. De körülbelül hozott is.
Leo görög császár, ki az őt magyarokat
közvetlenül és közelről ismerte, írja, hogy:
„nagy csapat jóság, (tehát juh és sertés)
lovak s teherhordó barmok (bizonyára mar-
hák és tevék még samarak) követik őket
... hogy élelmet s italukra tejet szolgáltat-
sanak . . .”
S más helyen: „Ellenőkre van a magya-
roknak háboruban a legelő szükke, nagy lévén
barmaik száma, melyeket magukkal hordanak
(Leonis imperatoris Tacticorum. Cap. 18.)
Hogy a bejött magyarság zöme különö-
nösen a vezérek korában és az első három
fejedelem alatt semmiféle állat tenyésztésé-
vel, nem foglalkozott, az kőbor barczias élet-
módjából önként érthető. A hajjártókban
részt nem vett töredék azonban bizonyosan
nem csak szaporította, de a szó igazi érte-
lében tenyésztette is a hasznos háziállato-
kat s ezek között bizonyos in a sertést is,
melynek diszidéséhez a természeti feltételek
itt e hazában akkor is s még nagyobb mér-
tékben megvoltak.
A barczias és kalandszomjas magyarság
azonban igazi földmívelővé és állattenyész-
tővé Gejza fejedelem alatt lett, ki a hadi
kalandok káros voltát belátván, azokat meg-
tiltotta s békés foglalkozásra kényszerítve
népét, utját egyengette a bár még primitív,
de már számottevő s később mindinkább len-
dült mezőgazdaságnak s az ezzel kapcsolatos
állattenyésztésnek.
Igaz, hogy a magyarnak e téren leg-
főbb gondját a ló képezte, de figyelmet fordít-
tott már e korban a többi állatra is. István

aztán úgy is mint fejedelem, úgy is mint
király — különösen a kereszténység behoza-
tala által — békésebb, szelidebb erkölcsüket
oltván a magyarba, a mezei gazdálkodásnak
alapját végleg megvetette.
Arra, hogy mennyi volt és milyen volt
ezen kornak s az ezt követő időszaknak a
sertése, adatokkal nem rendelkezünk. Ha-
zánkban a sertés nem állott domináló he-
lyen soha, de nagyon számottevő állat lehe-
tett őseinknél úgy a kalandozások közben,
mint a pásztorkodás és földmívelés közben.
A makktermő vadonok, a lápos mocsaras
legelők abban az időben bizonyára nagyobb
mértékben el voltak levepve sertésnyájakkal,
mint ma.
Őseink sertése valószínűleg egy primi-
tív, a vaddisznóhoz hasonló, avval párzó állat
lehetett, a mely húst és szalonnát szolgálta-
tot s isten nevében szaporodott. Csak elvétve
lehetett abban a korban igazi tenyészetek,
magtári és konyhahulladék értékesítő s ezek
is nem annyira a nép kezén, mint inkább a
hatalmas oligarchák kezén. E nyájakkól ke-
rült ki az akkor már szokásos papi tized.
Ilyen papi tizedről 1138-ból már határozott
adattal rendelkezünk. II. Béla ugyanis a
dömösi prépostságot feljogosítja, hogy bizonyos
közsegektől évenként 50 malacot követelhes
sen. Maga az, hogy malacokról szól az irás s
nem egyszerűen sertésről, mutatja, hogy e
korban már bizonyos foku sertésenyésztés
létezett az országban. De a későbbi korszak-
ok egyes adatai is arra vallanak, hogy a
sertés és annak tenyésztése hazánkban szé-
mottevő, a fejedelem gondját is igénybe vevő
valami volt. Erre mutat pl. Zsigmondnak egy
hadi parancsa, melyben kimondatik, hogy az,
a ki egy ökröt, disznót, vagy szalonnát lop,
vagy emiatt bepanaszoltatik — s a törvény
előtt meg nem jelen — a kirótt kárt négy-
szeresen tartozik megtéríteni.
Hippolitáról, az esztergomi érsekről szólva
a történelem följegyzí, hogy 1849-ben háztar-
tása számára 138 sertést és 58 oldal szalonnát
szükségelt.
A 16. és 17-ik században a sertés-
enyésztésről ma is híres Kecskemét város
Wesselényi grótnak, Murány urának s Kees-
kemét város patrónusának tenyésztéseket
ajándékoz s Buzás Mihály nevű prédikátor-
ának 12 forint évi fizetést meg egy verő
ártányt ad. A keszői uradalom 1592-iki lel-
tárában 55 vén és 57 fiatal sertés szerepel,
a mi mutatja hogy e korban még az ilyen
kisebb uradalmak is nagyszámu sertések fő-
lött rendelkeztek, melyek nem vásárolt, hanem
tenyésztett állatok voltak.
Egy szóval hazánk a legrégebb kortól
máig, ha nem is előszeretettel, de kiterjedten
foglalkozott a sertés tenyésztésével s meg-
foghatatlan csak az, hogy daozára ennek, a
közelmúltból datálódik a hazai sertés-tenyész-
tés igazi fellendülése: azóta t. i. mióta a
szerb sertés Magyarországra utat tört.
De hogy visszatérjünk e kozmopolita
állat, t. i. a sertés világhódító útjának fel-
tüntetésére, jelezük, hogy Európa legna-
gyobb részét, Ázsiának nagy darabját, Afri-
kának és Ausztráliának nagy területét s
Afrikát majdnem egészen meghódította már a
szelid sertés, mely rövid időn és olcsón sok
és jó produktummal fizeti meg tenyésztője
fáradtságát.

Husárok.

Megállapítva s bejelentve 1890. július
9-től július 16-ig.
36 kr. Rác Györgynél morgó-uteza 587
sz. a. Bacso Jánosnál Arok-uteza 676. sz. a.
Bence Józsefnél árukteza 687. sz. alatt.
38 kr. A mézáros társaságnál Csapo-
uteza 240. mester-uteza 3655. Kut-uteza 2323.
és Könyök-uteza 574 sz. a.
40 kr. Rác Györgynél Czepléd-uteza
2599. sz. alatt.
42 kr. Rác Györgynél csapo-uteza
358. sz. alatt.
44 kr. ifj. Ungvári Andrásnál Piacz 1-
sz. székben, czepléd-uteza 55. dedó-u. 125. sz.
a társaság 18 székében.
48 kr. a h a r o m izraelita mézár-
székben a piazon.
Jegyzet ifj. Ungvári András három székében
1. kiló hus nyomtaték nélkül 8 krral
drágább.
Debreczen, 1890. július 8.

Közgazdaság.

Teményárak a debreczeni piacza
1890. Július 8-án.

Egy m.-máza	felső, közép. alsó.		
Buza	7.10	7.00	6.90
Kétszoros	5.60	5.50	5.40
Róza	5.50	5.40	5.30
Arpa új	5.30	5.20	5.10
Zab	7.60	7.50	7.40
Tengeri	5.90	5.80	5.70
Köles	5.00	4.70	4.40
1 zsák Burgonya		1.00	
100 kl. szalonna	45.00	44.00	43.00
100 kl. háj	45.00	44.00	43.00

— A filloxera ellen. Gróf Zichy Ferencz
kir. főtanácsmester a degeziók üléseinek
befejezése után birtokára, Zsélybe, utazott.
Gróf Zichy, a ki az Érmellék első bortermel-

ője, a filloxera pusztításainak ellensúlyozása
végett a B.-Gyarmat határában elterülő Nyir-
jes pusztáján husz holdnyi homokban kísérli
meg az új szőlőnevelést.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos:
Vértési Arnold.
Főmunkatárs: Kereczag Vilmos.

Kardos László

DERECZENBEN.
CZEGLÉD-UTCZA és PIACZ-UTCZA.
Ajánlja, mint időszerű czikkeit:
nyári piqué, trico, plüsch mosó-
paplanjait,
mosó szines alsó-szoknyáit,
nyári fehér és szines
ruhaszőveféit.
Továbbá olcsó és díszes
függönyeit, ágysteritőit, ebédlő és
kávés terítékeit.
Nagy raktár hazai (szepességi)
damaszt árakban.

Faarverés.

Folyó hó 12-én délelőtt, 9 órakor
az epreskerti faraktárba
forgács és kákökaróra
aarverés tartatik.

Erdőmesteri hivatal.

Vakító fehér arczszint
gyorsan és biztosan kaphatni,
A SZEPLŐ
okvetlen eltűnik a
BERGMANN LILIONTEJSZAPPAN
használatát által, melyet egyedül Bergmann és
tsa Drezzában készít.
Kapható drbonkúnt 45 krért Dr. Roth-
schnek gyógyszerházaiban.

Kaszanyitzky Endre

előbb
Kuhinka István K. Debreczen.
ajánlja pontos kiszólgálat
és a legolcsóbb árakban
elsőrendű gyártmányokból
következő idényezikkeit,
u. m.
Szabadalmazott fém-
zárral telyesen légmen-
tes befűző és cukros
üvegek egyedüli raktá-
rát, melyeket jóságuk folytán a leg-
jobbajban ajánlhatom; ugyszintén min-
denféle fehér és zöld, közöséges
befűző és ugorkás üvegeke, továbbá
fagylaltkészítő gépek, fagylalt-sze-
lenczék, hidegkávészerek, hűtő-
dézszak, hűtő jégszekrények, legjobbnak
bizonyult szódavízgépek, non-
plusultra kávéfőzőgépek, kerti lámpák,
mozdó asztalok, mozdó készletek, a
legjobbajban elismert Berndorf alpacca
és chinaezüst evőszekők és disztar-
gyak jótállás mellett. Utazók részére
legcélszerűbb gyorsfűzők, kézi és
utazó tükrök, zsebporak.

Postai megbízások a legnagyobb figye
lemmel és készséggel teljesítettnek.

Orvosi tekintélyek által
vese, hnyágra, köszvény és hólyag bán-
talmak ellen, továbbá a légző és emésztési
szervek hurutos bántalmainál rendelve

Salvator

— égvényes vasmentes savanyúvíz —
szénsavdús, lithium tartalmú forrás
Borral használva igen kellemes üdítő italt szolgáltat.
Kapható savanyúvíz-kereskedésekben s leg több gyógyszerházaiban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

R
1966

!! Megérkezett !!
 az ásványvizek királya
A BORSZÉKI VIZ
 friss töltésben folyton kapható. Helyben az egyedüli lerakóban
CSANAK JÓZSEF cégénél,
 valamint minden fűszerkereskedésben és mint „borszéki fröcs” az összes vendéglőkben.
 A legjobb és legolcsóbb ásványví.
!!! HAZÁNK VIZE !!!
 Kellemes üdítő ital.

Értesítés!
 A „MAGYAR ASZFALT” részvénytársaság
 (Központi iroda: Budapest, Andrásy-ut 30.) DEBRECZENBEN az aszfalt-
 járdák fektetését tényleg megkezdte s értesíti a t. c. háztulajdonosokat és a
 nagy közönséget, hogy egyidejűleg úgy itten mint a környéken elvállalja:
nedves falak gyökeres szárazzá tételét
 továbbá: Kapubejáratok, udvarok, folyósók, konyhák, boitok, raktárak,
 magtárak, tantermek, templomok, terraszok, istállók, vágóhidak stb.
aszfalttal burkolását
 jótállás mellett, legjutányosabban.
 Bővebb értesítéssel szolgál a munkahelyen (Debreczenben) a társaság
 képviselője Pollák Samu kolozsvári asfalt és cement öntő. Lakik Miklós
 utca 2079. s Budapesten az igazgatóság.
 Debreczen, 1890. június 1-én.
 Teljes tisztelettel
„A magyar aszfalt részvénytársaság igazgatósága.”

A Fonciére, Pesti biztosító-intézet
 (alapított 1864-ben)
 mely teljesen befizettt
2.000.000 forintnyi
 részvénytőkénél kívül több mint
8.000.000 forintnyi
 díjbévitel- és díjtartalékok fölött rendelkezik, melynek összbiztosítékai tehát
10.000.000 forintot
 meghaladnak, az általa eddig is művelt élet-, tűz-, jég-, szállítmány- és üveg-
 biztosítási üzleten kívül
baleset biztosítási osztályt
 nyitott, melynél ugy
 egyesek, mint vállalatoknak hivatalnokai testületileg olcsóra
 szabott díjak és a legszabadelvűbb föltételek mellett mindenféle hivatás közben
 vagy azonkívül bekövetkezhető
testi balesetek
 anyagi következményei ellen biztosítást eszközölhetnek. Az intézet ezen kívül
 ezer forint biztosítási tőke után 1 frt évi díj mellett
utazási balesetek elleni
 biztosítást is nyújt.
 Példa. Valamely kereskedő, hivatalnok vagy ügyvéd 10 000 ft halálesetre, 10.000 forint
 rokkantság esetére és 5 frtnyi napi gyógykezelési járulékra szóló biztosítáért évenként csupán 21
 frtnyi díjat fizet. Személyek, kik hivatásuknál fogva nagyobb veszélynek vannak kitéve, megfelelően
 többet fizetnek 5 vagy 10 évre kötendő biztosításoknál a díj 10, illetve 25%-kal mérsékelteket. Biz-
 tosítások fölvetését eszközöli és minden további felvilágosítással készséggel szolgál.
az igazgatóság Budapesten (Sas-u. 10)
 és az intézetnek a magyar-osztrák birodalom minden nevezetesebb helyiségeiben lévő képviselőisége

Német Luffah-gyár
 Wickel H. Halle a. S.
 feltalálója és alapítója az ipar műszaki Luffah-készítményeknek.
EZÜST ÉREM. BARCELONA BRONZ ÉREM. ARANY ÉREM.
 Luffah-betét kettős talpak 82
 nagyságban. Legjobb szer hi-
 deg és nedves lábak, ugymint
 lábizzadás ellen, mosható és
 tartósabb mint filz-, szalma-
 és parafa talpak.
 Luffah-dörzsölő keztüük, két-
 és egyoldalú német és angol
 alak.
 Luffah-hátdörzsölő szallagok
 60 cm. dörzsszélesség. Leghat-
 hatósabb és legkellemeesebb
 dörzsölő szer.
 Luffah hátdörzsölő. — Luffah-
 nyereg alá való pokróczok,
 fürdő papucsok.
 Luffah-szivacsok minden
 nagyságban.
 Bérmentes küldés BODENBACHBÓL.
 Kapható minden ezen szakba vágó üzletben. Főraktár Magyarország és a Duna
 menti országok részére Grünwald S. és Fia Budapest, VII. Dob utca 13.

A „DEBRECZENI ELLENŐR”
 könyvkiadóhivatalában
 megjelentek és kaphatók a következő könyvek

Vértési Arnold összes munkái I—VII. vaskos diszkötés. Egy- egy kötet ára 2 frt 10 kr. a 7 kötet együtt 14 „ — „	Vértési Arnold „Öngyilkosok” elbeszélések ára 1 frt — kr.
Gróf Vay Dániel „Magyarország története” 3 vaskos diszkötet ára 7 „ — „	Karczag Vilmos „Ma és mindig” elbeszélések ára 1 „ 50 „
Vértési Arnold „Páriák” elbeszélés ára 1 „ — „	Karczag Vilmos „Szerető szívek” elbeszélések ára 1 „ 20 „
Vértési Arnold „A bojár leánya” regény 2 köt. ára 2 „ — „	Karczag Vilmos „Macskák” (történetkék) ára 1 „ — „
Vértési Arnold „Fecskefészkek” regény 1 köt. ára 1 „ — „	Molnár László „Egy kis város krónikája” elbe- szélések, ára 1 „ 20 „
Vértési Arnold „A jegyző kisasszony” regény 1 kötet ára 1 „ — „	Mátray Lajos „Fazekas Mihály élete és mun- kái” ára 1 „ — „
Vértési Arnold „A debreczeni diák” regény 1 kötet ára 1 „ — „	R. P. O. „Titkos szerelem” regény 1 kötet ára — „ 80 „
Zolthay Lajos Tiszántuli egyházkerületi térképe vászonra huzva (leszállított ár) 1 „ 50 „	Bugyi Sándor debr. talyigás kalandjai 1 kötet — „ 60 „

Vidéki megrendelések postafordultával eszközöltetnek.